

VERTROUWELIJK

**ONDERZOEK INVORDERING SCHULDEN DOOR
RIJKSOVERHEIDSORGANISATIES**

Datum: Januari 2018

Auteurs: André de Meulder
Mutlu Yildirim

Opdrachtgevers: Marion Vreeburg, Françoise Vermunt

Inhoud

1	Achtergrond en vraagstelling	4
1.1	Achtergrond.....	4
1.2	Vraagstelling.....	4
1.3	Leeswijzer	4
2	Algemene wet- en regelgeving op het gebied van invordering	5
2.1	Algemene wet bestuursrecht (Awb)	5
2.2	Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (Rv).....	9
2.3	Wettelijke kosten.....	10
2.4	Boetes bij fraude	11
2.5	Voorbeelden ontwikkeling kosten.....	13
3	Wet- en regelgeving per organisatie	15
3.1	UWV	15
3.2	Belastingdienst.....	18
3.3	DUO.....	22
3.4	SVB	25
3.5	CAK	29
3.6	LBIO	33
3.7	CJIB.....	35
3.8	Gemeenten.....	38
	Bijlage 1 Geïnterviewde partijen.....	41

1 Achtergrond en vraagstelling

1.1 Achtergrond

In oktober 2016 is het rapport 'Een onbemind probleem' verschenen. In dit rapport worden probleemanalyse, nulsituatie en beleidsalternatieven beschreven en wordt een antwoord gegeven op de vraag 'Hoe dienen verschillende actoren rondom de schuldenaar te handelen en hun handelen ten opzichte van elkaar af te stemmen, zodat het bestaansminimum (de beslagvrije voet) van de schuldenaar beschermd blijft?' De [Tweede Kamer](#)¹ heeft na het verschijnen van het rapport verzocht om een vervolgonderzoek. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft Atos Consulting gevraagd een overzichtsonderzoek uit te voeren naar wet- en regelgeving en uitvoeringsbeleid op het gebied van het invorderen van schulden door Rijksoverheidsorganisaties, per fase in het proces en de ontwikkeling van het te incasseren bedrag gedurende het gehele proces. Hierbij dient rekening te worden gehouden met het verschil tussen fraude en niet-fraude vorderingen. SZW wil de kennis uit dit onderzoek benutten voor het ondersteunen van overheidsorganisaties om tot een socialere incasso te komen binnen de Rijksoverheid.

1.2 Vraagstelling

Per overheidsorganisatie dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

Hoofdvraag: Hoe gaan overheidsorganisaties per fase om met vorderingen welke niet binnen de gestelde betalingstermijn worden voldaan? Welk wettelijk kader is van toepassing?

De hoofdvraag wordt beantwoord aan de hand van de volgende deelvragen:

1. Hoe ziet het invorderingsbeleid er uit voordat er over wordt gegaan tot dwangincasso?
2. Wanneer wordt in het proces dwangincasso ingezet en wat is daarna het incassobeleid?
3. Wanneer is er sprake van een oninbare vordering, wanneer in het proces en hoe wordt dat vastgesteld?
4. Hoe ontwikkelt het te incasseren bedrag (voor schuldenaren) zich gedurende het proces?

Hierbij dient rekening te worden gehouden met het verschil tussen fraude en niet-fraude vorderingen. Het onderzoek wordt uitgevoerd onder de volgende Rijksoverheidsorganisaties: de Belastingdienst, DUO, SVB, CAK, LBIO, UWV, CJIB en twee gemeenten uit het G32-stedennetwerk (gemeente Zwolle en gemeente Utrecht).

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we eerst in op de algemene wet- en regelgeving die van toepassing is op het invorderen van schulden door Rijksoverheidsorganisaties. We besteden hierbij met name aandacht aan de Algemene wet bestuursrecht (Awb), het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (Rv) en de ontwikkeling van de kosten.

In hoofdstuk 3 gaan we per overheidsorganisatie in op het wettelijk kader dat voor die overheidsorganisatie van toepassing is. Hierbij maken we vooral de afwijkingen ten opzichte van de in hoofdstuk 2 beschreven wet- en regelgeving duidelijk. We beperken ons in het overzicht tot de invordering van schulden van natuurlijke personen. Invorderingsbeleid ten aanzien van bedrijven blijft hiermee buiten beschouwing. In hoofdstuk 3 geven we ook aan welke kosten in welke fase van het invorderingsproces worden gemaakt.

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34550-XV-37.html>

2 Algemene wet- en regelgeving op het gebied van invordering

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) en het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (Rv) zijn van toepassing op de onderzochte organisaties (Belastingdienst, DUO, SVB, CAK, LBIO, UWV, CJIB en gemeenten). Hieronder wordt een beschrijving gegeven van de belangrijkste bepalingen binnen deze wetten die op invordering betrekking hebben.

2.1 Algemene wet bestuursrecht (Awb)

In 2009 is in de Algemene wet Bestuursrecht (Awb) een regeling opgenomen over bestuursrechtelijke geldschulden (titel 4.4).

Titel 4.4 van de Awb is van toepassing op geldschulden die voortvloeien uit hetzij een wettelijk voorschrift dat een verplichting tot betaling aan of door een bestuursorgaan regelt, hetzij uit een besluit dat vatbaar is voor bezwaar of beroep. De meeste schulden vloeien voort uit een besluit. Voorbeelden hiervan zijn de terugbetaling van ten onrechte verleende subsidies of sociale uitkeringen, of betaling van een bestuurlijke boete.

Er kan in het invorderingsproces onderscheid worden gemaakt in vier fasen: vaststellen schuld, terugvorderen, aanmanen en invorderen op basis van dwang. In de fase 'vaststellen schuld' wordt geconstateerd dat er een schuld is ontstaan of een betaling is uitgebleven en wordt daarna een beschikking opgesteld. Indien na een betalingstermijn van zes weken nog niet betaald is, volgt een aanmaning. Als betaling dan nog steeds uitblijft volgt invordering op basis van dwang. Schematisch ziet de procedure er als volgt uit:

Vaststellen schuld	Terugvorderen (6 weken)	Aanmanen (2 weken)	Invorderen op basis van dwang
	Beschikking	Aanmaning	Dwangbevel
	Uitstel van betaling		Dwangverrekening
	Verrekening		Dagvaarding civiele rechter
	In verzuim: wettelijke rente loopt		

2.1.1 Vaststellen schuld

Schulden kunnen op allerlei manieren ontstaan. Het kan zijn dat te betalen inkomstenbelasting of motorrijtuigenbelasting niet op tijd is betaald, er kan te veel kinderbijslag zijn uitgekeerd, niet betaalde kinder- of partneralimentatie, niet tijdig terugbetaalde studielening, ten onrechte betaalde huur- of zorgtoeslag. Daarnaast kunnen er bestuurlijke boetes zijn opgelegd die moeten worden betaald.

In deze fase wordt geconstateerd dat er een schuld bestaat en stelt de overheidsorganisatie een beschikking op waarin is aangegeven dat deze schuld dient te worden betaald.

2.1.2 Terugvorderen

2.1.2.1 Beschikking

Hoofregel is dat binnen 6 weken nadat de beschikking op de voorgeschreven wijze is bekend gemaakt de schuld moet zijn betaald.²

In de beschikking mag ook een later betalingstijdstip worden opgenomen. Daarnaast kan op grond van een bijzonder wettelijk voorschrift (bijvoorbeeld een gemeentelijke verordening) een andere termijn gelden (die langer mag zijn, maar ook korter).

2.1.2.2 Uitstel van betaling

In deze fase van inning wordt de mogelijkheid en/of wenselijkheid om een betalingsregeling³ of uitstel van betaling te treffen bepaald. Sommige bestuursorganen bieden de burger in de betalingsbeschikking standaard een betalingsregeling aan, terwijl andere bestuursorganen in de brief de burger erop wijzen dat hij zelf kan vragen om een betalingsregeling als hij niet in staat is binnen de termijn het volledige bedrag te betalen. Als het bestuursorgaan uitstel van betaling heeft verleend, is de schuldenaar wettelijke rente verschuldigd over de termijn van het uitstel, tenzij bij het uitstel anders is bepaald.

2.1.2.3 (Dwang-)verrekening

Een vordering kan worden verrekend met een betalingsverplichting aan de burger.⁴ Voor verrekening is een wettelijke grondslag nodig en de bevoegdheid tot verrekening geldt meestal slechts binnen één wettelijke regeling.⁵ Voor verrekening is geen executoriale titel noodzakelijk. Er zijn vele bestuursrechtelijke wettelijke voorschriften die de bevoegdheid tot verrekening toekennen. Voorbeelden zijn artikel 24 Invorderingswet 1990 dat de Belastingdienst de bevoegdheid verschaft rijksbelastingen en andere belastingen en heffingen met elkaar te verrekenen, artikel 7.4 Wet studiefinanciering 2000 dat DUO de bevoegdheid toekent te veel toegekende en uitbetaalde studiefinanciering te verrekenen. Voor de sociale zekerheidswetgeving geldt dat een opgelegde bestuurlijke boete kan worden verrekend met de uitkering of het pensioen (artikel 14f Algemene bijstandswet en artikel 17i Algemene Ouderdomswet).

Dwangverrekening kan worden toegepast door de Belastingdienst in het geval van toeslagen. Als een toeslag wordt teruggevorderd door de Belastingdienst en de schuldenaar niet reageert op het terugbetalingsverzoek, gaat de Belastingdienst over tot dwangverrekening. Dan wordt elke maand standaard 1/24 van de toeslagschuld ingehouden op de lopende toeslag(en). Als het inkomen door de dwangverrekening onder de beslagvrije voet terecht komt en de burger een verzoek indient, rekent de Belastingdienst uit wat zijn betalingscapaciteit is en matigt of staakt vervolgens de dwangverrekening.

2.1.3 Aanmaning

Door niet tijdig te betalen is de burger in verzuim.⁶ Dat heeft twee gevolgen:

1. Vanaf het moment dat het uiterste betalingstijdstip is verstreken is wettelijke rente verschuldigd⁷, tenzij bij wet een andere regeling is getroffen.⁸
2. Het bestuursorgaan kan tot aanmaning overgaan.⁹

² Artikel 4:87, eerste lid Awb; "De betaling geschiedt binnen zes weken nadat de beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt, tenzij de beschikking een later tijdstip vermeldt".

³ Artikel 4:94 Awb

⁴ Art 4:93 Awb lid 1 geeft een algemene regeling voor bestuursorganen van verrekening van een geldschuld met een bestaande vordering, maar de bevoegdheid daartoe bestaat slechts voor zover daartoe bij wettelijke voorschrift is voorzien. Art 4:57 Awb bepaalt dat een bestuursorgaan te veel betaalde subsidiebedragen kan terugvorderen (lid 1).

⁵ Zie bijvoorbeeld artikel 4:57 Awb, artikel 60a lid 4 Participatiewet en artikel 2:66 lid 2 Wajong

⁶ Artikel 4:97 Awb

⁷ Artikel 4:98 Awb

⁸ Artikel 4:103 Awb

Het bestuursorgaan kan de burger die in verzuim is, schriftelijk aanmanen. De aanmaning moet in ieder geval de volgende informatie bevatten:

- Een aanmaningstermijn van 2 weken.¹⁰
- De aanmaningsvergoeding die het bestuursorgaan toepast.
- De mogelijke invorderingsmaatregelen op kosten van de burger bij niet tijdige betaling.
- De mogelijke wettelijke rente die in rekening wordt gebracht bij niet tijdige betaling.

Het bestuursorgaan kan voor de aanmaning een vergoeding in rekening brengen van € 7 indien de schuld lager is dan € 500¹¹ en van € 15 indien de schuld hoger is.¹² De aanmaningsvergoeding moet worden vermeld in de aanmaning. De aanmaning moet ook vermelden dat deze bij niet tijdige betaling kan worden afgedwongen door invorderingsmaatregelen op kosten van de burger. De aanmaningsvergoeding is (net als het in rekening brengen van wettelijke rente) niet verplicht.

2.1.4 Invorderingsfase

Indien na de aanmaning zoals in paragraaf 2.1.3 beschreven ook niet op tijd wordt betaald gaat het bestuursorgaan over tot invordering. Dat kan op verschillende manieren:

- Via een dwangbevel.
- Via dwangverrekening.
- Via een dagvaarding voor de civiele rechter.
- Via broninhouding.

2.1.4.1 Dwangbevel

De Awb bevat geen algemene dwangbevelbevoegdheid. Een bestuursorgaan kan een bestuursrechtelijke geldschuld alleen invorderen bij dwangbevel, indien het daartoe bevoegd is op grond van een wet.

Voorbeelden van wetsartikelen waarin de bevoegdheid is vastgelegd om een dwangbevel uit te vaardigen zijn:

- UWV
 - Artikelen 72, 78 en 83 Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen.
 - Artikelen 33a, 39a en 63a Ziektewet.
- CAK
 - Artikel 9b, 18f en 69 Zorgverzekeringswet.
- SVB
 - Artikel 24a Algemene kinderbijslagwet.
 - Artikel 54 Algemene nabestaandenwet.

Het dwangbevel levert een executoriale titel op die door een gerechtsdeurwaarder ten uitvoer kan worden gelegd. In plaats van zelf een dwangbevel uit te vaardigen, mag het bestuursorgaan er ook voor kiezen om de burger te laten dagvaarden voor de civiele rechter om zo een executoriale titel te verkrijgen.¹³ Alle onderzochte organisaties kiezen voor het zelf uitvaardigen van een dwangbevel in plaats van dagvaarding. Als een bestuursorgaan niet bevoegd is een dwangbevel uit te vaardigen, dan kan dwanginvordering alleen langs civielrechtelijke weg plaatsvinden. De kosten van tenuitvoerlegging zijn voor rekening van de burger. Zie paragraaf 2.3 voor de hoogte van deze kosten.

⁹ Artikelen 4.114 – 4:124 Awb

¹⁰ Artikel 6:96 lid 6 BW, Artikel 4.112 Awb

¹¹ Bedrag per 1 januari 2015

¹² Artikel 4.113 Awb

¹³ Dit volgt uit artikel 4:124 Awb

2.1.4.2 **Dagvaarding**

Als het bestuursorgaan niet bevoegd is om een dwangbevel uit te vaardigen, moet het de burger dagvaarden voor de civiele rechter om een executoriale titel te verkrijgen. Na verkrijging van de executoriale titel kan een deurwaarder deze ten uitvoer leggen. Er kan beslag worden gelegd op geld en goederen van de burger, met het doel om op die manier de geldschuld te voldoen.

Executoriaal beslag is mogelijk op verschillende soorten goederen. De wet onderscheidt beslag op niet-registergoederen (geld, auto's, inventaris), beslag op onroerende zaken (huizen, bedrijfspanden) en beslag op zaken die wel registergoed zijn, maar niet onroerend (vliegtuigen). Loonbeslag valt dus onder het beslag op niet-registergoederen.

Gebruikelijke beslaglegging door overheidsorganisaties is op inkomen.

2.1.4.3 **Broninhouding**

Broninhouding is een speciale bevoegdheid van het CAK om in het kader van de Zorgverzekeringswet op inkomen (loon of uitkering) verschuldigde bestuursrechtelijke premies in te houden. Zie ook paragraaf 3.5.3.3. "Invorderingen op basis van dwang" door het CAK.

2.1.5 **Overig**

2.1.5.1 **Verjaring**

In algemene zin verjaart, indien de wet niet anders bepaalt, een rechtsvordering in 20 jaar.

De rechtsvordering tot betaling van een schuld verjaart vijf jaar nadat de voorgeschreven betalingstermijn is verstreken. Als de burger niet op tijd heeft betaald, heeft het bestuursorgaan vijf jaar de tijd om een aanmaning te versturen en het geldbedrag in te vorderen. Na deze termijn is de rechtsvordering verjaard.

In de Awb is niet geregeld binnen welke termijn een besluit tot vaststelling van een geldschuld moet worden genomen. Ook de bijzondere wetten waaruit de geldschuld voortvloeit bevatten daarover dikwijls geen regeling. Daardoor is vaak niet duidelijk wanneer de verjaringstermijn begint en dus ook niet wanneer de bevoegdheid tot het vaststellen van een betalingsverplichting vervalt. Dit speelt vooral bij de terugvordering van onverschuldigd betaalde geldsommen aan burgers.

Voor bestuurlijke boetes kent de Awb een specifieke bepaling. Bij overtredingen waarbij een bestuurlijke boete van minder dan € 340 kan worden opgelegd, moet de bestuurlijke boete binnen drie jaar nadat de overtreding is geconstateerd worden opgelegd. Kan er een boete van meer dan € 340 worden opgelegd dan moet de boete binnen vijf jaar worden opgelegd.¹⁴

2.1.5.2 **Debiteuren onbekende woonplaats (die niet in Nederland wonen of van wie onbekend is waar ze wonen)**

Wat betreft de invordering van bestuurlijke boetes geldt binnen de Europese Unie het beginsel van wederzijdse erkenning. Het Kaderbesluit 2005/214/JBZ inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op geldelijke sancties, maakt binnen de EU de erkenning en tenuitvoerlegging van geldelijke sancties mogelijk.

Soms verhuizen debiteuren zonder de schuldeiser op de hoogte te brengen van het nieuwe adres. Dit stelt de schuldeiser voor problemen als de debiteur stopt of is gestopt met betalen. Om te voorkomen dat een vordering op een persoon met onbekend adres verjaart, kan een bericht in een landelijk dagblad worden geplaatst om ervoor te zorgen dat de vordering opeisbaar blijft. Dit

¹⁴ Artikel 5:53 en 5:45 Awb

heet "openbaar betekenen". Sinds 1 juli 2015 kan dit ook in de digitale Staatscourant plaatsvinden.

Het nemen van verdergaande juridische stappen in het buitenland kost tijd en geld, want om een dwangbevel te verkrijgen moet in een ander land een proces worden gevoerd en is juridische bijstand in het buitenland nodig. De gang naar de rechter in een ander land is kostbaar, omdat stukken moeten worden vertaald en er veelal lokale rechtsbijstand nodig is. Een andere mogelijkheid is om een plaatselijk incassobureau in te schakelen.¹⁵

2.2 Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (Rv)

In het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering zijn de onderwerpen '(vereenvoudigd) derdenbeslag' en 'beslagvrije voet' relevant voor overheidsorganisaties op het gebied van invordering.

2.2.1 (Vereenvoudigd) derdenbeslag

Executoriaal beslag onder derden¹⁶ is mogelijk op zowel geldvorderingen, vorderingen tot levering van register- en niet-registergoederen en op roerende zaken die een derde onder zich heeft.

Beslaglegging terwijl de schuldenaar failliet is verklaard, in de schuldsanering zit of wanneer surseance van betaling van toepassing is, is in beginsel niet mogelijk. Uitzonderingen hierop zijn schuldeisers die een recht van hypotheek hebben (zoals een bank), die ondanks het faillissement, de schuldsanering of de surseance van betaling, alsnog executoriaal beslag kunnen leggen.

Sommige schuldeisers mogen het beslag onder derden zonder deurwaarder uitvoeren, zij hebben een bij wet geregelde executoriale titel. Dit heet vereenvoudigd derdenbeslag. Veel van de door ons onderzochte overheidsorganisaties mogen dit vereenvoudigd derdenbeslag toepassen.

Vereenvoudigd derdenbeslag kent twee vormen:

- De vorm waarin een bestuursorgaan de bevoegdheid heeft om via een dwangbevel een executoriale titel te verkrijgen.
- De vorm waarin een bestuursorgaan de executoriale titel niet door een deurwaarder hoeft te laten betekenen.

Beide vormen komen losstaand maar ook in combinatie voor.

2.2.2 Eigenbeslag

Op grond van artikel 479h Rv¹⁷ heeft een schuldeiser ook de mogelijkheid om beslag te leggen op vorderingen die zijn schuldenaar op hem heeft, of uit een ten tijde van het beslag reeds bestaande rechtsverhouding rechtstreeks zal verkrijgen. Anders dan bij beslag onder derden, waarbij door de schuldeiser beslag zou worden gelegd ten laste van zijn schuldenaar onder bijvoorbeeld een afnemer, legt de schuldeiser dus beslag op een vordering van zijn schuldenaar op hemzelf. In feite is de schuldeiser in het geval van eigenbeslag dus 'beslaglegger' en 'derdenbeslagene' tegelijk. Naast eigenbeslag op vorderingen is eigenbeslag ook mogelijk op roerende zaken die de schuldeiser onder zich houdt die geen registergoederen zijn.

2.2.3 Beslagvrije voet

¹⁵ Artikel 5:16 Awb

¹⁶ Artikel 475 lid1 Rv en art. 718 Rv

¹⁷ Artikel 479h Wetboek van burgerlijke rechtsvordering

Op een deel van het inkomen mag de deurwaarder geen beslag leggen. Dit is de zogeheten 'beslagvrije voet'¹⁸. Voor de volgende periodieke inkomsten geldt een beslagvrije voet:

- Loon
- Uitkeringen op grond van sociale zekerheidswetten (uitgezonderd kinderbijslag)
- Pensioen en lijfrente
- Levens-, invaliditeits-, ongevallen- of ziekengeldverzekering
- Alimentatie
- Bezoldiging voor ambtenaren
- Voorlopige teruggaaf heffingskortingen

Dit is een limitatieve opsomming. Voor andere vormen van inkomen (bijvoorbeeld huur- of zorgtoeslag) geldt de beslagvrije voet niet.

De Eerste Kamer heeft de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet aangenomen. Doel van de wet is vereenvoudiging van de berekening van de beslagvrije voet, waarbij oog is voor de financiële belangen van de schuldeiser. Kern van het wetsvoorstel bestaat uit een sterk vereenvoudigd model om de beslagvrije voet te berekenen. Met dit wetsvoorstel wil het kabinet de bestaande problemen beteugelen door wijzigingen in het proces van beslaglegging aan te brengen, waardoor beslagleggende partijen beter van elkaars incassoactiviteiten op de hoogte zijn.

2.3 Wettelijke kosten

Uit artikel 4:119 Awb volgt dat de volgende kosten bij dwangbevel kunnen worden ingevorderd:

1. Hoofdsom.
2. Aanmaningsvergoeding.
3. Wettelijke rente¹⁹.
4. Kosten van het dwangbevel²⁰ (gerechtelijke kosten en buitengerechtelijke kosten).

Ad 2. De aanmaningskosten bedragen € 7 indien de schuld lager is dan € 500 en van € 15 indien de schuld hoger is.

Ad 3. Indien de bestuursrechtelijke geldschuld niet binnen de betalingstermijn (volledig) is betaald, is de betalingsplichtige in verzuim. Het gevolg hiervan is in beginsel dat er wettelijke rente verschuldigd is, tenzij bij wet een andere regeling is getroffen. De hoogte van de wettelijke rente wordt bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld.²¹

Er moet wel een bepaald drempelbedrag worden overschreden: wettelijke rente is niet verschuldigd indien het bedrag van de wettelijke rente bij enige of laatste betaling minder bedraagt dan € 20. Het bestuursorgaan kan wettelijke rente in rekening brengen, het is geen verplichting. Onder omstandigheden kan het wenselijk zijn geheel of gedeeltelijk af te zien van het in rekening brengen van de wettelijke rente. Als het bestuursorgaan wettelijke rente in rekening brengt, dan moet dit bij beschikking gebeuren. In die beschikking moet ook het bedrag van de wettelijke rente worden vastgesteld. De beschikking dient ook de berekening van het bedrag te bevatten.

Ad 4. Gerechtelijke kosten zijn de kosten voor het verrichten van ambtshandelingen door een gerechtsdeurwaarder. Deze kosten worden berekend op grond van het Besluit tarieven ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders (Btag)²².

¹⁸ Artikel 475d Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering

¹⁹ Artikel 4:103 awb afdeling 4.4.2 awb

²⁰ Artikel 4:120 Awb

²¹ Per 1 januari 2015 is het percentage vastgesteld op 2% (Stb 2014, 291)

²² Besluit van 4 juli 2001, Besluit tarieven ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders stb. 2001, 325)

Art. 2	Ambtshandeling 2017	Standaard	Vergeefs	Gestaakt
a	Dagvaarding	€ 80,42	n.v.t.	n.v.t.
b	Betekening van een titel (vonnis, dwangbevel)	€ 77,39	€ 24,75	€ 38,70
c	Diverse aanzeggingen per exploit	€ 63,62	€ 24,75	n.v.t.
d	Overbetekening diverse beslagen	€ 68,09	€ 24,75	€ 34,05
e	Beslag op roerende zaken	€ 105,78	€ 49,84	€ 52,89
i	Derdenbeslag, anders dan op periodieke betalingen	€ 168,56	n.v.t.	€ 84,28
j	Derdenbeslag periodieke betaling (niet verhaal alimentatie)	€ 119,97	n.v.t.	€ 59,99
k	Derdenbeslag tot verhaal van alimentatie	€ 102,46	n.v.t.	€ 51,23
s	Aanslaan biljetten voor aankondiging Openbare verkoop	€ 79,58	n.v.t.	€ 39,79
t	Executoriale openbare verkoop van roerende zaken	€ 278,48	n.v.t.	€ 139,24
v	Gedwongen ontruiming van onroerende zaken	€ 208,06	n.v.t.	€ 104,03

Bovenstaande kosten zijn de kosten voor afzonderlijke handelingen. In het geval er meerdere handelingen nodig zijn worden deze bij elkaar opgeteld.

Daarnaast kunnen ook buitengerechtigde kosten in rekening worden gebracht door de schuldeiser. Buitengerechtigde kosten zijn de kosten die voortvloeien uit bijvoorbeeld herinneringstelefoontjes door de schuldeiser en het treffen van betalingsregelingen. Deze kosten worden berekend met behulp van het Besluit buitengerechtigde kosten (Bbk) en kunnen maximaal 15% van de hoofdsom zijn.²³

Vanaf 1 juli 2012 worden deze kosten berekend volgens de volgende staffel²⁴:

Hoofdsom tot en met	Toepasselijke percentage	Maximum
€ 2.500	15% over de hoofdsom	€ 375 (minimaal € 40)
€ 5.000	€ 375 + 10% over (hoofdsom - € 2.500)	€ 625
€ 10.000	€ 625 + 5% over (hoofdsom - € 5.000)	€ 875
€ 200.000	€ 875 + 1% over (hoofdsom - € 10.000)	€ 2.775
Boven de € 200.000	€ 2.775 + 0,5% over (hoofdsom - € 200.000)	€ 6.775

2.4 Boetes bij fraude

De Wet aanscherping handhaving en sanctie-beleid SZW-wetgeving (Fraudewet) beoogt fraude te voorkomen en de pakkans te vergroten, een versnelling van de uitstroom uit uitkeringen te realiseren en daarmee het draagvlak en de solidariteit voor het sociale stelsel te behouden. De wetgever hanteert ten aanzien van de hoogte van de boete bij socialezekerheidsfraude de volgende systematiek gemaakt door de wetgever:

- Opzet: boete 100% van het benadelingsbedrag.
- Grove schuld: boete 75% van het benadelingsbedrag.
- Normale verwijtbaarheid: boete 50% van het benadelingsbedrag.
- Verminderde verwijtbaarheid: boete 25% van het benadelingsbedrag.

²³ Stb. 2009, 268

²⁴ Met uitzondering van UWV, buitengerechtigde kosten worden door het UWV niet berekend volgens een staffel. UWV rekent 15% van de hoofdsom met een minimum van €45 en een maximum van €681.

Afhankelijk van de mate van verwijtbaarheid kan de hoogte van het bedrag van een vordering voor een schuldenaar heel snel oplopen.

Het in dit hoofdstuk geschetste invorderingsproces heeft ook op fraudevorderingen betrekking.

2.5 Voorbeelden ontwikkeling kosten

In deze paragraaf hebben we een aantal voorbeelden van cases uitgewerkt om te laten zien hoe de kostenontwikkeling in de praktijk er uit kan zien.

2.5.1 Case ten onrechte verstrekte WIA-uitkering door het UWV

Mijnheer Vos heeft een WIA-uitkering van € 1500 per maand. Mijnheer Vos werkt de afgelopen 2 maanden weer en heeft nu doorgegeven dat hij de afgelopen 2 maanden heeft gewerkt. Mijnheer Vos had de inlichtingenplicht om dit al binnen 1 week nadat het bij hem bekend was door te geven door een wijzigingsformulier op de site in te vullen. Mijnheer Vos heeft dus de afgelopen 2 maanden onterecht een WIA-uitkering ontvangen (€ 3000) en is zijn inlichtingenplicht niet nagekomen.

Mijnheer Vos krijgt eerst een beschikking dat hij de te onterecht ontvangen WIA-uitkering van de afgelopen 2 maanden inclusief een boete voor het overtreden van de inlichtingenplicht moet betalen. De boete bedraagt 100%, omdat er naar de mening van het UWV sprake is van opzet. Het bedrag in de beschikking is € 6000 (2 x € 1500 + boete 100%) en hij heeft 6 weken de tijd om te betalen. Hij kan geen gebruik maken van uitstel van betaling omdat hij zijn inlichtingenplicht niet is nagekomen. Mijnheer Vos heeft na 6 weken nog steeds niet aan zijn betaalverplichting voldaan dus krijgt hij een aanmaning van € 6015 (€ 15 euro aanmaningskosten), binnen 2 weken dient hij dit bedrag te voldoen. Mijnheer Vos voldoet hier niet aan. Het UWV gaat nu over tot invordering. Omdat mijnheer Vos geen recht meer op een uitkering heeft kan er niet verrekend worden, er kan ook geen vereenvoudigd derdenbeslag gelegd worden en dus wordt de zaak van mijnheer Vos doorgezet naar de gerechtsdeurwaarder. In het geval van mijnheer Vos komen er nu gerechtelijke en buitengerechtelijke kosten bij. De gerechtelijke kosten bedragen: € 119,97 (kosten van exploit bij beslagleggen op een periodieke betaling). De buitengerechtelijke kosten bedragen € 681 (15% van € 6000= € 900, UWV hanteert echter een maximum van € 681 aan buitengerechtelijke kosten). Het bedrag dat mijnheer Vos nu moet betalen is: € 6815,97. Mijnheer Vos betaalt dit bedrag.

2.5.2 Case verkeersovertreding CJIB

Mevrouw Zwaan heeft een verkeersovertreding begaan. Zij heeft auto gereden zonder een gordel te dragen.

Mevrouw Zwaan heeft hiervoor een boete gekregen van € 140 euro + € 9 euro administratiekosten. Mevrouw Zwaan krijgt een beschikking van € 149 euro en dient dit binnen 8 weken te betalen. Omdat het een te betalen bedrag onder de € 225 euro is, is het voor mevrouw niet mogelijk om een betalingsregeling te treffen en dient ze het gehele bedrag in een keer te voldoen. Helaas heeft mevrouw Zwaan na 8 weken nog steeds niet betaald en krijgt een aanmaning, de kosten worden verhoogd met 50%. Mevrouw Zwaan moet nu € 219 (€ 210+ € 9 administratiekosten) betalen binnen 30 dagen. Helaas betaalt mevrouw Zwaan weer niet, zij krijgt weer een aanmaning. Nu worden de kosten (€ 210) verhoogd met 100%. Mevrouw Zwaan moet nu € 429 (€ 420 + € 9 administratiekosten) betalen. Na de tweede aanmaning doet het CJIB een adrescontrole. In het geval van mevrouw Zwaan blijkt dat zij is verhuisd en haar nieuwe adres niet heeft doorgegeven. Mevrouw Zwaan krijgt nu een brief naar haar juiste adres. Omdat er een adreswijziging is geweest wordt de zaak teruggezet naar de initiële fase en krijgt mevrouw Zwaan een nieuwe beschikking van € 140. Mevrouw Zwaan betaalt het bedrag (€ 140).

2.5.3 Case motorrijtuigenbelasting door de Belastingdienst

Mijnheer de Haan moet motorrijtuigenbelasting betalen van € 440 euro per 3 maanden. Mijnheer de Haan heeft dit niet op de uiterste betaaldatum betaald.

Mijnheer de Haan krijgt een naheffingsaanslag (aanmaning) dat hij binnen 14 dagen moet betalen. Omdat dit de eerste naheffingsaanslag binnen een jaar is voor mijnheer de Haan krijgt hij bij de eerste aanslag geen verzuimboete, maar wel de kosten voor de aanmaning van € 7. Na de eerste naheffingsaanslag dient mijnheer de Haan dus € 447 te betalen. Na 14 dagen wordt er geconstateerd dat mijnheer de Haan nog steeds niet heeft betaald. Mijnheer de Haan krijgt nu een naheffingsaanslag met een verzuimboete van € 52 naast de administratiekosten van € 7. Mijnheer de Haan moet € 506 betalen. Hier heeft hij weer 14 dagen voor. Mijnheer de Haan wil verdere beboeting voorkomen en betaalt € 506 echter helaas te laat, hij betaalt 2 dagen na de uiterste betaaldatum. Mijnheer de Haan krijgt nog een naheffingsaanslag van € 59. Mijnheer de Haan betaalt dit bedrag.

3 Wet- en regelgeving per organisatie

3.1 UWV

3.1.1 Soorten vordering

Vorderingen bij het UWV ontstaan door onverschuldigd betaalde uitkering (uitkering terwijl iemand blijkt geen uitkeringsrecht te hebben of te veel betaalde uitkeringen) en bestuurlijke boetes. Er kunnen diverse oorzaken zijn waarom er te veel aan uitkeringen is uitbetaald. Wat vaak voorkomt is dat niet de juiste inkomsten zijn opgegeven of dat een wijziging in omstandigheden van de uitkeringsgerechtigde niet tijdig zijn doorgegeven.

3.1.2 Wet- en regelgeving

Naast de Algemene wet bestuursrecht en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn specifiek de volgende wetten en regelingen van toepassing op het UWV:

- Materiewetten:
 - Wajong (artikelen 2:59 en 3:56)
 - WIA (artikel 77)
 - WAO (artikel 57)
 - WW (artikel 36)
 - ZW (artikel 33)
 - WAZ (artikel 63)
 - Toeslagenwet (artikel 20)
 - Wazo, Wet arbeid en zorg (artikelen 3:16 en 3:27)
 - IOW, wet inkomensvoorziening oudere werklozen (artikel 34)
- Maatregelenbesluit socialezekerheidswetten (artikel 2, zevende lid).
- Regeling tenuitvoerlegging bestuurlijke boetes en terugvordering onverschuldigde betalingen. Deze regeling bevat een nadere uitwerking voor UWV en SVB hoe om te gaan met invordering voor de uitvoering van een groot aantal regelingen.

3.1.3 Werkproces

Vaststellen schuld	Terugvorderen (6 weken)	Aanmanen (2 weken)	Invorderen op basis van dwang
	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Beschikking</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Uitstel van betaling</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Verrekening</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Aanmaning</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Dwangbevel</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Derdenbeslag</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Beslag op roerende/ onroerende zaken</div>
Ontwikkeling van de kosten		<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Aanmaningskosten (€ 7 of € 15)</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">In verzuim: wettelijke rente loopt</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Gerechtelijke en buitengerechtelijke incassokosten</div>

3.1.3.1 Vaststellen schuld

De constatering dat er onverschuldigd aan uitkeringen is betaald komt over het algemeen voort uit de gehanteerde informatiesystemen binnen het UWV. Op basis van een signaal uit het informatiesysteem wordt de terugvorderings- en/of boetebeschikking aangemaakt. Ook dit is een geautomatiseerd proces.

3.1.3.2 Terugvorderen

Beschikking

UWV stuurt een beschikking waarin is aangegeven welke schuld er is en dat deze schuld binnen 6 weken dient te zijn terugbetaald.

Indien daarvoor dringende redenen aanwezig zijn kan het UWV besluiten geheel of gedeeltelijk van terugvordering af te zien. Jurisprudentie laat zien dat er sprake is van dringende redenen als deze zijn gelegen in onaanvaardbare sociale en/of financiële gevolgen van een terugvordering voor de betrokkene.

Uitstel van betaling

Indien de schuld niet binnen 6 weken voldaan kan worden, kan er met het UWV contact opgenomen worden om een betalingsregeling te treffen of uitstel van betaling te krijgen.

Het UWV verleent standaard uitstel van betaling voor ten hoogste 36 maanden. De geldschuld wordt gedurende die periode in termijnen ter hoogte van de volledige aflossingscapaciteit (berekend op basis van de beslagvrije voet) betaald of verrekend. Dit geldt alleen voor de gevallen waar geen sprake is van bestuurlijke boete, fraude of het niet nakomen van de inlichtingenverplichting. Indien de vordering niet meer bedraagt dan € 300 stelt het UWV de wijze waarop deze vordering moet worden voldaan vast zonder de schuldenaar in de gelegenheid te stellen een voorstel te doen met betrekking tot de wijze van voldoening van de vordering, met dien verstande dat per periode van een maand de aflossing op niet meer dan € 52 kan worden vastgesteld.

3.1.3.3 Aanmanen

Indien het UWV na 6 weken niets verneemt volgt een schriftelijke aanmaning.

3.1.3.4 Invorderen op basis van dwang

Indien ook na de aanmaning niet op tijd is betaald gaat het UWV over tot invordering. Het UWV kan zelf een dwangbevel uitvaardigen. In eerste instantie zal het UWV vervolgens de schuld verrekenen met andere nog uit te betalen uitkeringen die vallen binnen de "Regeling tenuitvoerlegging bestuurlijke boeten en terugvordering onverschuldigde betalingen". De maximale verrekenruimte wordt bepaald door de hoogte van de beslagvrije voet. Lukt dit niet dan past het UWV vereenvoudigd derdenbeslag toe.

Heeft dit niet het gewenste resultaat dan wordt de invordering doorgezet naar de gerechtsdeurwaarder. Het UWV heeft hiervoor al een executoriale titel. Het UWV heeft met de gerechtsdeurwaarders afgesproken geen beslag te leggen op woningen, auto's en banktegoeden. Een uitzondering hierop zijn gevallen van zware fraude. In die gevallen overlegt de gerechtsdeurwaarder met het UWV hoe te handelen.

3.1.4 Oninbare vordering:

In de volgende gevallen wordt een schuld als een oninbare vordering beschouwd:

- Indien de schuldenaar de betalingsregeling 3 jaar lang is nagekomen.
- Als de schuld 5 jaar lang oninbaar is geweest, waarbij er geen sprake is van boetes.
- In het geval van boetes geldt hiervoor een termijn van 10 jaar.

Deze vorderingen worden door het UWV afgeboekt.

3.1.5 Ontwikkeling van de kosten

Het UWV brengt voor de aanmaning een vergoeding in rekening van € 7 indien de schuld minder dan € 500 bedraagt en van € 15 indien de schuld meer bedraagt (zie artikel 4:113 Awb). Wettelijke rente begint te lopen bij de aanmaning.

Wordt de invordering aan een gerechtsdeurwaarder overgedragen dan brengt deze de daarvoor geldende tarieven in rekening bij de schuldenaar.

3.1.6 Fraude/niet-fraude

Bij niet-fraude heeft het UWV meer ruimte om rekening te houden met de persoonlijke omstandigheden van de schuldenaar en de termijnen waarbinnen moet worden terugbetaald zijn ruimer/soepeler. Het Maatregelenbesluit socialezekerheidswetten schrijft de termijnen en de voorwaarden voor. Bijvoorbeeld in het geval van uitstel van betaling kan voor niet-fraude uitstel van betaling worden verlengd tot 5 jaar.

3.2 Belastingdienst

3.2.1 Soorten vordering

Belastingdienst kent twee soorten vorderingen:

- Fiscaal: o.a. inkomstenbelasting, erf- en schenkbelasting, motorrijtuigenbelasting.
- Toeslagen: huur- en zorgtoeslag, kindgebondenbudget en kinderopvangtoeslag.

Voor beide soorten vorderingen kunnen ook bestuurlijke boetes worden opgelegd.

Op 1 januari 2019 wordt harmonisatie ingevoerd van beide regimes voor wat betreft de regels die gelden bij de invordering van inkomstenbelasting en motorrijtuigenbelasting enerzijds en toeslagen anderzijds.

3.2.2 Wet- en regelgeving

Naast de Algemene wet bestuursrecht en het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering zijn de volgende wetten en regelingen van toepassing op de Belastingdienst:

- Wet op inkomstenbelasting
- Successiewet
- Wet op motorrijtuigenbelasting
- Algemene wet inzake rijksbelastingen (boetes) en Invorderingswet 1990 en Uitvoeringsregeling Invorderingswet
- Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) en Uitvoeringsregeling Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
- Wet op de zorgtoeslag
- Wet op de huurtoeslag
- Wet kinderopvang
- Wet op het kindgebonden budget
- Regeling tenuitvoerlegging bestuurlijke boeten en terugvordering onverschuldigde betalingen
- Kostenwet invorderen rijksbelastingen
- Leidraad invordering 2008
- Instructie invordering en belastingdeurwaarders. Hierin zijn ondersteunende werkprocedures opgenomen.

3.2.3 Werkproces

De Belastingdienst hanteert standaardwerkprocessen ten aanzien van de volgende onderwerpen:

- Terugvorderingsbeschikking.
- Betalingsherinnering.
- Aanmaning.
- Dwangbevel.

In de "Instructie invordering en belastingdeurwaarders" zijn de specifieke termijnen en bepalingen voor deze processen opgenomen. Dit zijn massale (geautomatiseerde) processen.

Vaststellen schuld	Terugvorderen (8 weken)	Aanmanen (2 weken)	Invorderen op basis van dwang
	<ul style="list-style-type: none"> Terugvorderingsbeschikking Betalingsherinnering Uitstel van betaling Verrekening 	<ul style="list-style-type: none"> Aanmaning 	<ul style="list-style-type: none"> Overheidsvordering Loonvordering Dwangverrekening Dwangbevel Overdracht aan belastingdeurwaarder
Ontwikkeling van de kosten		<ul style="list-style-type: none"> Aanmaningskosten (€ 7 of € 15) 	<ul style="list-style-type: none"> Kostenberekening o.b.v. de Kostenwet Invordering
<ul style="list-style-type: none"> In verzuim: wettelijke rente loopt 			

3.2.3.1 Terugvorderen

Beschikking

Bij een toeslagschuld wordt een terugvorderingsbeschikking gestuurd. De betalingstermijn voor een terugvorderingsbeschikking is 6 weken vanaf de datum op de beschikking.

Als de toeslagschuld niet of niet volledig binnen de wettelijke termijn wordt betaald, stuurt de Belastingdienst eenmaal een schriftelijke betalingsherinnering. Na de betalingsherinnering moet binnen 7 dagen betaald zijn.

In het geval van een belastingschuld wordt niet in alle gevallen een betalingsherinnering gestuurd. Zo wordt bijvoorbeeld geen betalingsherinnering verstuurd als de belastingschuldige al één of meer belastingaanslagen onbetaald heeft openstaan waarvoor de Belastingdienst al dwanginvorderingsmaatregelen heeft genomen.

De terugvordering van toeslagen gebeurt niet op basis van de Invorderingswet 1990 zoals voor fiscale vorderingen, maar op basis van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir).

Uitstel van betaling

Belastingdienst/Toeslagen kan uitstel van betaling verlenen. Voor de betaling van de terugvordering maakt Belastingdienst/Toeslagen gebruik van een standaardbetalingsregeling van minimaal € 20 per maand over een periode van maximaal 24 maanden.

Belastingdienst/Toeslagen kan ook ambtshalve een betalingsregeling toestaan, door verrekening van de terugvordering met aan dezelfde belanghebbende periodiek uit te betalen bedragen. Bij verrekening vermindert Belastingdienst/Toeslagen het totaal van de maandelijks uit te betalen bedragen met minimaal € 20 euro.

Voor belastingschulden van minder dan € 20.000 kan onder een aantal voorwaarden uitstel van betaling worden verleend als binnen 4 maanden na de uiterste betaaldatum wordt betaald.

3.2.3.2 Aanmanen

Als de schuldenaar de terugvorderingsbeschikking niet of niet volledig binnen de wettelijke termijn betaalt en ook niet op de betalingsherinnering heeft gereageerd, volgt één aanmaning. Hetzelfde geldt voor een niet tijdig betaalde belastingschuld.

De schuldenaar moet binnen 2 weken na de aanmaning betalen.

3.2.3.3 Invorderen op basis van dwang

Invordering vindt plaats op basis van een dynamisch monitorsysteem (huizen, spaarrekeningen, auto's). Uitvoering gebeurt door de belastingdeurwaarder (van de Belastingdienst). Invordering kan door (dwang-)verrekenen, overheidsvordering (incasso van betaalrekening van schuldenaar) en loonvordering (vereenvoudigd derdenbeslag).

Verrekening en vordering wordt met een beschikking gedaan. Omdat betekening van een vordering niet nodig is, mag de Belastingdienst geen kosten hiervoor in rekening brengen. De Belastingdienst kan er voor kiezen de belastingdeurwaarder de vordering te laten betekenen. Bijvoorbeeld als de bij de vordering gevoegde ontvangstbevestiging niet is terugontvangen. De betekening gebeurt volgens de voor betekening van exploitatie geldende regels van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Bij een overheidsvordering kan de Belastingdienst de schuld van de bankrekening (alleen van een betaalrekening) laten afschrijven zonder toestemming van de schuldenaar. Dit kan per belastingaanslag of beschikking van Toeslagen 2 keer per maand met een maximum van € 500. Dit mag de Belastingdienst gedurende maximaal 3 aaneengesloten maanden doen.

Bij een loonvordering doet de Belastingdienst een aankondiging aan de schuldenaar dat de Belastingdienst overgaat tot een loonvordering. De werkgever of uitkeringsinstantie ontvangt op dat moment nog geen bericht. In de aankondiging staat tot welk bedrag de beslagvrije voet is vastgesteld. De schuldenaar kan bezwaar maken als hij met de hoogte niet eens is.

3.2.4 Oninbare vordering

Oninbare vorderingen doen zich voor bij overlijden, in het kader van de Wet schuldsanering, faillissement en buiten invordering gestelde bedragen (sommige resterende betalingen bij Toeslagen).

De Awir sluit voor de verjaring van de dwanginvordering en de bevoegdheid tot verrekening aan op de Invorderingswet 1990 (Awir, artikel 32, lid 7).

De verjaringstermijn van de terugvorderingsbeschikking is 5 jaar, gerekend vanaf de dag waarop de terugvordering opeisbaar is. Zie ook paragraaf 2.1.5.1 over verjaring.

3.2.5 Ontwikkeling van de kosten

De Belastingdienst brengt zowel aanmaningskosten als kosten van het dwangbevel in rekening. Filosofie achter het tarief van de in rekening te brengen kosten is dat de totale opbrengst de daadwerkelijke kosten die de Belastingdienst maakt voor invordering dekt ('perceptiekosten').

3.2.6 Fraude/niet-fraude

Onder fraude-vorderingen verstaat de Belastingdienst belastingaanslagen die zijn opgelegd nadat/omdat belanghebbende bewust geen of een onjuiste belastingaangifte heeft gedaan. In sommige gevallen wordt naar aanleiding van de aanslag ook een bestuurlijke (vergrijp-)boete opgelegd.

Ook bij toeslagen kan er sprake zijn van fraude-vorderingen. Iemand vraagt een voorschot aan op een bepaalde toeslag terwijl hij weet of kan weten geen recht te hebben op de toeslag dan wel op het voorschot. Het belangrijkste verschil met de invordering van gewone vorderingen is dat van fraude-vorderingen en boetes in beginsel geen kwijtschelding wordt verleend. Ook komen belanghebbenden niet in aanmerking voor de toezegging dat al dan niet onder voorwaarden geen invorderingsmaatregelen meer zullen worden getroffen.

Het verschil laat zich derhalve gelden in situaties dat de belanghebbende niet in staat is zijn schulden te betalen. Voor gewone schulden kan dan deels kwijtschelding worden verleend dan wel worden toegezegd geen invorderingsmaatregelen (meer) te nemen. Voor fraudeschulden wordt geen kwijtschelding verleend en wordt de voornoemde toezegging niet gedaan. Die schulden blijven altijd open staan.

3.3 DUO

3.3.1 Soorten vordering

DUO kent meerdere schuldsoorten. De langlopende rentedragende lening in het kader van de studiefinanciering die in maximaal 15 of 35 jaar in maandelijkse termijnen moet worden terugbetaald. De maximale terugbetalingsperiode is afhankelijk van de draagkracht van de debiteur. Daarnaast zijn er de OV-boetes die worden opgelegd als het studentenreisproduct niet tijdig wordt stopgezet. Verder is DUO belast met het innen van het wettelijk lesgeld onder meerjarige deelnemers in het MBO en bepaalde leerlingen in het Voortgezet Algemeen Volwassenen Onderwijs (VAVO). Tot slot is er sprake van bestuurlijke boetes welke DUO kan opleggen bij misbruik van de uitwonendentoelage op basis van de Wet studiefinanciering.

Belangrijkste kortlopende vorderingen bij DUO ontstaan doordat studenten termijnen van hun studieleningen in het kader van de studiefinanciering niet tijdig terugbetalen, er sprake is van een niet betaalde OV-boete (€ 97 per halve kalendermaand) of doordat een MBO'er het wettelijk lesgeld niet tijdig betaalt.

Daarnaast zijn er kleinere aantallen vorderingen op het gebied van regelingen voor inburgering en de lerarenbeurs. Deze worden hier verder niet behandeld.

3.3.2 Wet- en regelgeving

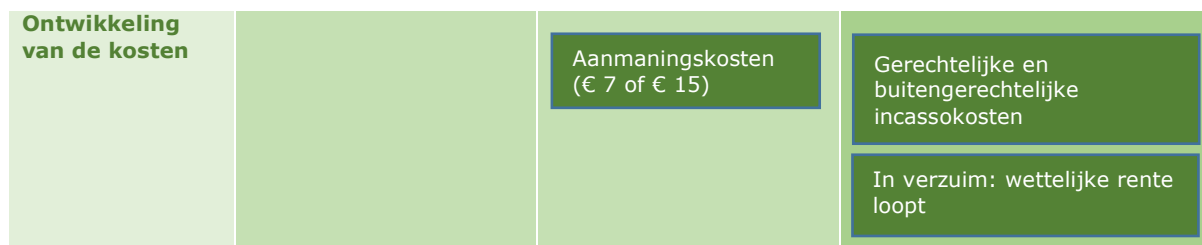
Naast de Algemene wet bestuursrecht en het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering zijn de volgende wetten en regelingen van toepassing op DUO:

- Wet studiefinanciering 2000 (v.w.b. de terugbetalingsregels hoofdstuk 6 en 8).
- Besluit studiefinanciering 2000
- Regeling studiefinanciering 2000
- Les- en cursusgeldwet
- Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten
- Regeling tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten

Op basis van de Wet studiefinanciering, Les- en cursusgeldwet en de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten heeft DUO de bevoegdheid zelf dwangbevelen uit te vaardigen. De uitvoering van het beslag doet DUO niet zelf, maar gebeurt door het CJIB.

3.3.3 Werkproces

Vaststellen schuld	Terugvorderen (6 weken)	Aanmanen (2 weken)	Invorderen op basis van dwang
	Beschikking / betalingsverzoek	Aanmaning (2x)	Dwangbevel
	Herinnering (niet voor OV-boetes)		Overdracht aan het CJIB
	Aflosvrije periode		
	Verrekening		

3.3.3.1 Vaststellen schuld

Gezien de grote aantallen vorderingen waarmee DUO te maken heeft, is er sprake van een zo veel mogelijk gestandaardiseerd uitvoeringsproces. Hierbij bestaat weinig ruimte voor beleidsvrijheid, aangezien dit extra inzet van mensen en systemen vraagt. DUO spant zich er toch voor in om daar waar nodig maatwerk te leveren.

Bij controles kan blijken dat te veel studiefinanciering is ontvangen. Zolang er nog studiefinanciering wordt uitbetaald, verrekenet DUO deze schuld. In 2017 bedroeg de verrekening maximaal € 165,46 per maand. In uitzonderingssituaties kan de verrekening (al dan niet tijdelijk) op grond van de hardheidsclausule op een lager bedrag worden vastgesteld.

3.3.3.2 Terugvorderen

Beschikking

DUO verstuurt een betalingsverzoek. Daarna volgen een eerste en een tweede herinnering. Bij OV-boetes is er geen herinnering maar direct een aanmaning, wel zijn er daar nog maximaal 2 extra aanmaningen. Bij Lesgeldschulden is er 1 herinnering.

Studenten kunnen zelf aangeven of ze berichten digitaal of op papier willen ontvangen. Digitale communicatie gaat via MijnDUO (met een notificatiemail). De betalingstermijn bedraagt 6 weken nadat de beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.

Voor alle schuldsoorten geldt dat altijd 1 keer een aanmaning per papieren post naar het briefadres wordt gestuurd zoals dat in de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP) voor de schuldenaar is opgenomen voordat de vordering wordt overgedragen aan het CJIB.

Aflosvrije periode

Het terugbetalen van de rentedragende lening (niet de andere schuldsoorten) kan maximaal 60 maanden worden stopgezet. Dit kan in 1 keer of verspreid over meerdere periodes. De rente over de schuld blijft lopen. De maximale terugbetalingstermijn wordt verlengd met het aantal aflosvrije maanden dat wordt gebruikt.

3.3.3.3 Aanmanen

Indien DUO na de laatste herinnering niets verneemt, volgt een aanmaning. Alleen de laatste aanmaning (dus voordat DUO de vordering overdraagt aan het CJIB) wordt op papier verzonden naar het adres in de Basisregistratie Persoonsgegevens.

3.3.3.4 Invorderen

Vanaf 15 december 2017 heeft DUO het innen van achterstallige betalingen overgedragen aan het CJIB. Het CJIB stelt de schuldenaar nog éénmaal in de gelegenheid te betalen zonder de tussenkomst van een gerechtsdeurwaarder. Als het CJIB geen betaling ontvangt, schakelt het CJIB namens DUO een gerechtsdeurwaarder in.

Er vindt door DUO geen verhaalsonderzoek (vergaren van informatie over de financiële positie van de schuldenaar) plaats. Schulden boven de € 270 worden direct met een dwangbevel overgedragen aan het CJIB. Kleinere schulden (wel boven € 70) gaan 1 a 2 per jaar batchgewijs naar het CJIB indien boven de € 70. Alleen voor OV-boetes geldt dat deze direct worden overgedragen naar het CJIB nadat betaling is uitgebleven.

3.3.4 Oninbare vordering

Soms kan (een deel van) de studieschuld worden kwijtgescholden. Dit gebeurt automatisch als na de aflofase er nog een restschuld is. Ook kan het gedeelte aanvullende beurs van de studieschuld worden kwijtgescholden. Dit is afhankelijk van het inkomen. De debiteur wordt hierover actief geïnformeerd.

Als de vordering niet inbaar blijkt te zijn, wordt deze na uiterlijk 5 jaar door de gerechtsdeurwaarder weer aan DUO teruggegeven. De schuld wordt dan door DUO buiten invordering gesteld.

3.3.5 Ontwikkeling van de kosten

DUO brengt voor de aanmaning een vergoeding in rekening van € 7 indien de schuld minder dan € 500 bedraagt en van € 15 indien de schuld meer bedraagt (zie artikel 4:113 Awb). DUO mag als schuldeiser wettelijke rente in rekening brengen over het openstaande bedrag. Als DUO wettelijke rente in rekening brengt, staat dit bedrag in de brief van het CJIB.

Bij het inschakelen van een gerechtsdeurwaarder door het CJIB namens DUO worden ook gerechtelijke incassokosten in rekening gebracht.

3.4 SVB

3.4.1 Soorten vordering

De SVB vordert onverschuldigd of te veel betaalde socialezekerheidsuitkeringen en eventueel andere gezinsbijlagen terug op grond van diverse socialeverzekeringswetten (o.a. AOW en AKW). Invordering kan ook betrekking hebben op bestuurlijke boeten. Ten slotte kan het gaan om onverschuldigd of te veel betaalde bijdragen in het kader van de WMO 2015, de Jeugdwet, de Wet langdurige zorg (WLZ) en de Zorgverzekeringswet (ZVW) op het gebied van persoonsgebonden budgetten (PGB).

3.4.2 Wet- en regelgeving

Naast de genoemde algemene wet- en regelgeving is specifiek de volgende wet- en regelgeving op terug- en invorderen door de SVB van toepassing:

- Materiewetten:
 - Algemene Ouderdomswet (AOW)
 - Algemene nabestaandenwet (ANW)
 - Algemene Kinderbijslagwet (AKW)
 - Participatiewet (PW) voor wat betreft de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen
 - Remigratiewet
 - De wetten en regelingen, bestreken door de Wet uitvoering wetten voor verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen (WUVO)
 - De Regeling Backpay
 - De (voormalige) Regeling tegemoetkoming ouders van thuiswonende gehandicapte kinderen 2000
 - Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO en WMO 2015)
 - Jeugdwet (JW)
 - Wet langdurige zorg (WLZ)
 - Zorgverzekeringswet (ZVW) op het gebied van persoonsgebonden budgetten (PGB)
 - De diverse sociale zekerheidswetten in EU-/EER- en verdragslanden op verzoek van een buitenlandse zusterorgaan dat te veel of ten onrechte betaalde
- Regeling tenuitvoerlegging bestuurlijke boeten en terugvordering onverschuldigde betalingen.
- Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (AWIR) voor zo ver die betrekking heeft op het kindgebonden budget en kinderopvangtoeslag bij samenloop met buitenlandse gezinsbijlagen.
- Diverse fiscale wet- en regelgeving (zie hiervoor paragraaf over de Belastingdienst).
- In internationale sociale zekerheidsregelingen opgelegde (dus niet op het Nederlandse recht gebaseerde) regimes.

3.4.3 Werkproces

Vaststellen schuld	Terug-vorderen (6 weken)	Aanmanen (2 weken)	Invorderen op basis van dwang	
	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Terug- en invorderingsbesluit</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Uitstel van betaling</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Verrekening</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: fit-content; margin: auto;">Aanmaning (kunnen er meerdere zijn)</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Niet uitbesteed aan gerechtsdeurwaarder</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">- Inschakeling zusterorgaan in EU/EER</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">- Vereenvoudigd derdenbeslag</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin: auto;">Dwangbevel</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Uitbesteed aan gerechtsdeurwaarder</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin: auto;">Dwangbevel</div>
Ontwikkeling van de kosten				<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Gerechtelijke en buitengerechtelijke incassokosten</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">In verzuim: wettelijke rente loopt</div>

3.4.3.1 Vaststellen schuld

Een schuld aan de SVB vloeit doorgaans voort uit een (te laat) verlagings- of intrekingsbesluit of het doorschieten van AOW-betalingen na overlijden van de AOW-gerechtigde. Meestal veroorzaakt door het niet tijdig informeren van de SVB over wijzigingen in de situatie die relevant zijn voor het recht of de hoogte van de SVB-uitkering. Ook kan het gaan om de vordering van een opgelegde administratiefrechtelijke boete of een civielrechtelijke terugvordering van onverschuldigde betalingen aan een PGB-zorgverlener.

3.4.3.2 Terugvorderen

De SVB vordert opgelegde boeten in en te veel of onverschuldigd betaalde bedragen met een voor administratief bezwaar en beroep vatbaar besluit terug overeenkomstig haar wettelijke verplichtingen op grond van de sociale verzekeringswetten. Daarnaast vordert de SVB onverschuldigde betalingen aan anderen dan uitkeringsgerechtigden terug op basis van het civiele recht (art. 6:203 BW).

Terug- en invorderingsbesluit

In het terug- en invorderingsbesluit van de SVB vermeldt de SVB welke geldschuld wordt (terug)gevorderd, hoeveel die bedraagt en dat deze schuld binnen 6 weken dient te worden (terug)betaald tenzij binnen die termijn wordt verzocht om uitstel van betaling.

De SVB kan besluiten geheel of gedeeltelijk van verdere terugvordering af te zien:

- Indien de debiteur een bepaalde periode (van minstens 3 jaar) zijn volledige afloscapaciteit heeft aangewend voor terugbetaling zonder een betalingsachterstand achter te laten.
- Door mee te werken aan een minnelijke schuldregeling op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening volgens de gedragscode NVVK (Nederlandse vereniging voor

schuldhulpverlening en sociaal bankieren) bij boetevorderingen en bij terugvorderingen die niet veroorzaakt zijn door gesanctioneerde fraude.

- Een wettelijk voorschrift in een andere wet (dan de eigen materiewetten van de SVB) het afzien van verdere invordering voorschrijft met eventuele kwijtschelding van het restant van de (terug)vordering. Dat doet zich voor op grond van de Faillissementswet. Enerzijds bij toelating van de debiteur tot de wettelijke schuldsanering en anderzijds indien de insolventierechter in plaats daarvan de SVB met een dwangakkoord oplegt de medewerking aan de eerder afgewezen minnelijke schuldverlening alsnog te verlenen.

Uitstel van betaling

Indien de schuld niet binnen 6 weken voldaan kan worden, kan er met de SVB contact opgenomen worden om een betalingsregeling (uitstel van betaling) te treffen. De SVB kan de incasso opschorten door of namens haar voor maximaal een periode van 2 keer 4 maanden indien een NVKK-lid in het kader van de gemeentelijke schuldhulpverlening om een dergelijke stabilisatieperiode verzoekt om tot een adempauze te kunnen komen die kan leiden tot een minnelijke schuldregeling waaraan medewerking door de SVB mogelijk is. Dit is op grond van het convenant dat de SVB samen met het UWV heeft afgesloten met het NVKK.

3.4.3.3 Aanmanen

Indien de SVB na 6 weken (mits er geen uitstel van betaling is verleend) niets verneemt volgt een schriftelijke aanmaning.

3.4.3.4 Invorderen op basis van dwang

Indien ook na de aanmaning de volledige geldschuld niet is betaald en niet heeft geleid tot (medewerking aan) de vaststelling van uitstel van betaling via een betalingsregeling in termijnen, gaat de SVB over tot dwanginvordering. De SVB kan daartoe zo nodig zelf een dwangbevel uitvaardigen. In eerste instantie zal de SVB eerst de schuld verrekenen met andere nog uit te betalen SVB-uitkeringen. Dat binnen de kaders van de "Regeling tenuitvoerlegging bestuurlijke boeten en terugvordering onverschuldigde betalingen". De maximale verrekenruimte wordt bepaald door de aanwezigheid van vermogen, de hoogte van het (gezamenlijke) netto inkomen en het bedrag van de beslagvrije voet. Is verrekenen met een andere SVB-uitkering niet mogelijk dan schrijven de SV-wetten voor dat in eerste instantie pseudoverrekening moet plaatsvinden met een uitkering van UWV of gemeente. Indien (pseudo) verrekenen niet mogelijk is en een (eventueel herhaalde) aanmaning nog steeds zonder terugbetaling (sregeling) is gebleven, dan resteert het uitvaardigen en ten uitvoer (laten) leggen van een dwangbevel. De SVB heeft daarbij de bevoegdheid tot het gebruik van vereenvoudigd derdenbeslag, maar past dit tot op heden nog niet toe. Er worden intern voorstellen voorbereid om dit in het geval van de kinderbijslag alsnog te gaan toepassen.

Uiteindelijk wordt de invordering met eventueel tenuitvoerlegging van het dwangbevel in handen gegeven van de gecontracteerde gerechtsdeurwaarder. De SVB heeft hiervoor al een executoriale titel in de vorm van het dwangbevel zodat een dagvaardingsprocedure niet nodig is. De SVB heeft met de gerechtsdeurwaarders afgesproken geen beslag te leggen op banktegoeden die minder bedragen dan de beslagvrije voet van een maand. In zware fraudegevallen overlegt de gerechtsdeurwaarder met de SVB hoe te handelen.

3.4.4 Oninbare vordering

De vordering wordt als oninbaar beschouwd bij:

- Structureel ontbrekende aflossingscapaciteit; zodra het (jaarlijkse) draagkrachtonderzoek keer op keer uitwijst dat het periodieke inkomen de beslagvrije voet niet overschrijdt en dat dit in de toekomst naar verwachting ook niet zal wijzigen.

- Disproportionele invorderingskosten; als de hoogte van de kosten van een vervolg van de invorderingsinspanningen vermoedelijk niet (langer) in een redelijke verhouding staan tot het (nog) in te vorderen bedrag of door de SVB een te groot risico wordt gelopen dat die kosten voor eigen rekening komen omdat ze niet tot aanvullende inning zullen leiden van een minstens even hoog bedrag.

3.4.5 Ontwikkeling van de kosten

Zo lang het incassoproces in eigen handen blijft, kan het in te vorderen bedrag slechts door terugbetaling, aflossing of verrekening afnemen maar niet toenemen. De SVB maakt geen gebruik van de bevoegdheid om ook in die fase al rente en buitengerechtigde invorderingskosten in rekening te brengen. Pas als de incasso uit handen moet worden gegeven aan de gerechtsdeurwaarder wordt het te innen bedrag verhoogd met (minimaal € 40) kosten die het - dan inmiddels herhaald - nalaten van de debiteur vanaf dat moment extra gaat veroorzaken en wordt wettelijke rente in rekening gebracht.

3.4.6 Fraude/niet-fraude

De SV-materiewetten leiden bij een teveelbetaling die veroorzaakt is door al dan niet opzettelijke fraude (veelal al dan niet bewuste schending van de wettelijke mededelingsverplichtingen):

- Tot het opleggen van een administratieve boete (die kan oplopen tot meer dan het benadelingsbedrag).
- Eerder tot uitsluiting of minder coulante toepassing van een uitstel van betaling.
- Tot een verbod tot medewerking (met gedeeltelijke kwijtschelding) aan een minnelijke schuldhulpregeling op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (althans voor de terugvordering en niet voor de afzonderlijke boetevordering).
- Niet (zo) snel tot de wettelijke mogelijkheid tot het matigen van een terugvordering dan wel afkopen of anderszins verder afzien van invordering, bijvoorbeeld door de toepassing van de wettelijke afkoop- en kwijtscheldingsregelingen.

3.5 CAK

3.5.1 Soorten vordering

De vorderingen waar het CAK mee te maken heeft voor de Wmo 2015 en de Wlz vloeien voort uit de schulden die veroorzaakt worden door het niet voldoen aan de eigen bijdrageplicht op het moment dat men langdurige zorg ontvangt in Nederland.

Vanaf 1 januari 2017 heeft het CAK de taken in het kader van Regeling wanbetalers en de Regeling onverzekerden van Zorginstituut Nederland overgenomen. De vorderingen die hieruit komen worden veroorzaakt door bestuursrechtelijke premies die niet betaald worden (wanbetalers en voormalig onverzekerden) en bestuurlijke boetes aan onverzekerden.

3.5.2 Wet- en regelgeving

Naast de genoemde algemene wet- en regelgeving is specifiek de volgende wet- en regelgeving van toepassing op het CAK:

- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015).
- Wet langdurige zorg (Wlz).
- Zorgverzekeringswet (Zvw).
- Wet structurele maatregelen wanbetalers zorgverzekering (Regeling wanbetalers).
- Regeling onverzekerden (op grond van artikel 9c van de Zorgverzekeringswet).
- Regeling zorgverzekering (ministeriële regeling ter uitvoering van de Zorgverzekeringswet).

3.5.3 Werkproces

Vaststellen schuld	Terugvorderen	Aanmanen	Invorderen op basis van dwang
	<p>Minnelijk inningstraject (in- en extern CAK) voor inning eigen bijdragen</p> <p>Inning bestuurlijke boetes (6 weken betaaltermijn, één aanmaning (2 weken))</p> <p>Mededeling dat tot broninhouding wordt overgegaan (wanbetalers)</p>		<p>Dwangbevel of vonnis via civiele rechter</p> <p>Broninhouding</p> <p>Invordering bestuurlijke boetes en bestuursrechtelijke premies door CJIB</p>
Ontwikkeling van de kosten			<p>Proces- en executiekosten</p> <p>Buitengerechtelijke incassokosten</p> <p>In verzuim: wettelijke rente loopt</p>

3.5.3.1 Vaststellen schuld

De betrokkene heeft een eigen bijdrageplicht voor de geleverde zorg in het kader van de Wmo 2015 en/of de Wlz die de betrokkene ontvangt. De verschuldigde eigen bijdrage wordt per beschikking en factuur kenbaar gemaakt aan de betrokkene. Hieruit volgt de betaalplicht. De betrokkene heeft 30 dagen de tijd om de eigen bijdrage te voldoen. Na de betaaltermijn van 30 dagen ontvangt de klant een herinnering en aanmaning.

Na 6 maanden premieachterstand voor de zorgverzekering bij een zorgverzekeraar wordt de betrokkene aangemerkt als wanbetaler en wordt hij door de zorgverzekeraar bij het CAK aangemeld. Betrokkene heeft dan al meerdere betalingsherinneringen gekregen en niet betaald.

Inwoners van Nederland zijn verplicht zich te verzekeren voor zorg en ziektekosten. Op het moment dat iemand in Nederland woont of werkt maar geen zorgverzekering heeft wordt hij/zij bij het CAK geregistreerd als onverzekerde. De SVB beoordeelt of een onverzekerde verzekeringsplichtig is en meldt dit aan het CAK.

3.5.3.2 Terugvorderen en aanmanen

Bestuursrechtelijke geldschulden (Wmo 2015, Wlz)

Het CAK hanteert een intern minnelijk inningstraject van zo'n 70 dagen. In deze periode wordt een factuur verzonden. Indien de factuur niet wordt voldaan ontvangt de betrokkene een herinnering en vervolgens een aanmaning. Daarnaast wordt er telefonisch contact gezocht met de betrokkene. Het is mogelijk om een betalingsregeling te treffen of uitstel van betaling te krijgen. Levert dit geen resultaat op dan wordt de incasso uit handen gegeven aan een gerechtsdeurwaarder. Dit is een extern minnelijk incassotraject. Dit duurt gemiddeld zo'n 30 dagen. De gerechtsdeurwaarder zoekt telefonisch contact en verstuurt een aantal sommaties (per brief, e-mail, sms) en probeert tot een betalingsregeling te komen. Indien de gerechtsdeurwaarder geen betaling ontvangt in het externe minnelijke traject, dan wordt het dossier voorgelegd aan het CAK om zelf te dagvaarden.

Voordat een dossier wordt doorgezet om te dagvaarden voor de civiele rechter, onderzoekt het CAK of er verhaalsmogelijkheden aanwezig zijn bij de betrokkene. Is dit niet het geval dan komt de zaak in het proces schuldbewaking (intern bij CAK) terecht en wordt er periodiek gekeken (om het half jaar ongeveer) of er een betalingsregeling getroffen kan worden of dat de schuld oninbaar verklaard moet worden.

Bestuurlijke boetes onverzekerden (Regeling onverzekerden)

Het CAK stuurt een onverzekerde een brief waarna hij/zij binnen 3 maanden alsnog een zorgverzekering moet afsluiten. Als dit niet zo is krijgt de onverzekerde een boete. Hoogte van de boete is wettelijk bepaald op € 382,50 (in 2017). Hierna krijgt de onverzekerde weer 3 maanden de tijd om zich te verzekeren. Als de onverzekerde zich nog steeds niet heeft verzekerd dan krijgt hij of zij een 2^e boete. Indien er na 3 maanden weer geconstateerd wordt dat er geen zorgverzekering is wordt er een zorgverzekering voor de onverzekerde afgesloten voor 12 maanden. De bestuursrechtelijke premie voor de zorgverzekering wordt ingehouden op het inkomen. Na deze periode van 12 maanden kan de zorgpremie rechtstreeks door de voormalig onverzekerde aan de zorgverzekeraar worden betaald.

3.5.3.3 Invorderen op basis van dwang

Dwangbevel Wlz en Wmo 2015

Het CAK heeft voor de Wlz en Wmo 2015 niet de bevoegdheid een dwangbevel uit te vaardigen. Als de schuld in het kader van de Wlz en/of Wmo 2015 niet via het externe minnelijke traject van de deurwaarder incasseerbaar is, wordt er gekeken of het wenselijk is via de kantonrechter een vonnis gehaald moet worden om beslag te leggen. Uitbrengen van een dagvaarding duurt zo'n 10

dagen. Voordat een dossier wordt doorgezegt voor dagvaarden, onderzoekt het CAK of er verhaalsmogelijkheden aanwezig zijn bij de klant.

Indien er verhaalsmogelijkheden aanwezig zijn bij de klant na het externe minnelijke traject bij de deurwaarder, dan wordt een dossier doorgezegt voor een gerechtelijke procedure bij de kantonrechter. Na het behalen van een vonnis kunnen er beslagmaatregelen worden getroffen ten aanzien van het inkomen en vermogen van de klant. In veruit de meeste gevallen wordt er beslag gelegd op het inkomen van de betrokkene.

Bestuurlijke boetes onverzekerden

Bestuurlijke boetes opgelegd door het CAK worden door het CJIB geïnd. Bij uitblijven van de betaling kan het CJIB namens het CAK een dwangbevel op grond van de Zorgverzekeringswet uitvaardigen.

Bestuursrechtelijke premies (Regeling wanbetalers)

Wanbetalers dienen een 'bestuursrechtelijke premie' te betalen aan het CAK in plaats van de zorgpremie aan de zorgverzekeraar. Dit wordt door het CAK op de volgende manieren geïnd:

- Door middel van broninhouding op inkomen (loon of uitkering) wordt de verschuldigde bestuursrechtelijke premie van € 134,38 per maand (in 2017) ingehouden.
- Als het CAK de premie niet op inkomen kan inhouden dan moet de wanbetaler zelf de premie met acceptgiro's betalen. Het CJIB stuurt dan maandelijks een acceptgiro.
- Als de wanbetaler zorgtoeslag ontvangt en met acceptgiro wil betalen dan gebruikt het CJIB deze toeslag om een deel van de premie te betalen.

Indien een wanbetaler de acceptgiro's van het CJIB niet betaald, wordt de zaak overgedragen aan de gerechtsdeurwaarder (door het CJIB). Het CJIB kan namens het CAK een dwangbevel op grond van de Wet structurele maatregelen wanbetalers zorgverzekering uitvaardigen.

Indien de bestuursrechtelijke premie niet voldaan kan worden, kan de wanbetaler een betalingsregeling treffen met zorgverzekeraar of de gerechtsdeurwaarder, of schuldhulpverlening bij de gemeente aanvragen.

3.5.4 Oninbare vordering

Wlz, Wmo: op verschillende momenten kan er worden geconstateerd dat het een oninbare vordering is. Als het proces 3 jaar in de schuldbewaking binnen het CAK zelf is of als de deurwaarder constateert dat er niets te verhalen is (dit kan zowel in het minnelijke traject als tijdens de gerechtelijke procedure). Ook als de betrokkene naar het buitenland is vertrokken en niet te traceren is wordt het een oninbare vordering.

Wanbetalers en onverzekerden: Na de tweede keer bij de deurwaarder wordt het een oninbare vordering. Beleidsruimte op grond van de Zvw: als wanbetalers geen wanbetaler meer zijn heeft het CAK de bevoegdheid om resterende schulden kwijt te schelden.

3.5.5 Ontwikkeling van de kosten

Wlz, Wmo: buitengerechtelijke incassokosten, proces- en executiekosten en wettelijke rente.

Wanbetalers en onverzekerden: Tijdens het minnelijke incassotraject worden geen kosten in rekening gebracht. Pas bij dwangbevel gerechtsdeurwaarders worden gerechtelijke incassokosten in rekening gebracht.

3.5.6 Fraude/niet-fraude

In principe heeft het CAK niet van doen met fraudevorderingen. Fraudevorderingen zijn meestal vorderingen als gevolg van onterecht verstrekte inkomenstoelagen/uitkeringen (bijstand, SVB, UWV, Toeslagen). CAK verstrekt geen uitkeringen, maar verzorgt inningen van eigen bijdragen, bestuursrechtelijke premies en bestuurlijke boetes.

3.6 LBIO

3.6.1 Soorten vordering

Vorderingen waar het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO) mee te maken heeft zijn kinder- en partneralimentatie. De rechter moet de alimentatie wel hebben vastgesteld. Bij niet betalen van de alimentatie kan de alimentatiegerechtigde een beroep doen op het LBIO.

Alimentatie kan tot 6 maanden terug worden verhaald worden op de alimentatieplichtige (conform Artikel 1:408 Burgerlijk Wetboek). De alimentatieachterstand is op het moment dat de alimentatiegerechtigde zich tot het LBIO richt dus niet ouder is dan 6 maanden.

3.6.2 Wet- en regelgeving

Naast de genoemde algemene wet- en regelgeving is specifiek de volgende wet- en regelgeving van toepassing op het LBIO:

- Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen
- Besluit kostenopslag inning kinderalimentaties
- Besluit van 1 november 2006, houdende wijziging van het Besluit kostenopslag inning kinderalimentaties in verband met aanpassing van enkele bedragen
- Artikel 1:408 Burgerlijk Wetboek

Daarnaast is een aantal internationale verdragen van toepassing waarin de samenwerking met vergelijkbare organisaties als het LBIO in het buitenland is geregeld.

3.6.3 Werkproces

Vaststellen schuld	Interventie	Overname inning of sluiten zaak	Incasso
	Verzoek tot betaling	Overname of sluiting	Dwangbevel Vereenvoudigd derdenbeslag Overdracht aan gerechtsdeurwaarder
Ontwikkeling van de kosten		15% opslagkosten	Buitengerechtelijke incassokosten

3.6.3.1 Vaststellen schuld

Alimentatiegerechtigde moet de achterstand aantoonbaar aannemelijk maken richting het LBIO.

3.6.3.2 Interventie

Het LBIO probeert de onderlinge betalingen weer op gang krijgen. Achterstand wordt vastgesteld en de betalingsplichtige wordt zowel schriftelijk als telefonisch hierover benaderd. Ook wordt actief geïnformeerd over de gevolgen en kosten als het LBIO de inning dient over te nemen.

Indien partijen daarin toestemmen kan er ook door het LBIO worden bemiddeld. Het LBIO slaagt hier in 75% van de gevallen in.

3.6.3.3 Overname inning of sluiten zaak

Als partijen er onderling uitkomen, of de volledige achterstand in alimentatie en kosten volledig is voldaan en er minimaal 6 maanden aan het LBIO is betaald, wordt de zaak gesloten zonder kosten in rekening te brengen. Bij een volgende overname van de inning verdubbelt steeds de termijn waarin de betalingsplichtige via het LBIO betaalt.²⁵

Wordt de achterstand niet volledig betaald, dan wordt de inning overgenomen en volgt de incassoprocedure. De betalingsplichtige wordt 15% opslag over de achterstand en de lopende bijdrage in rekening gebracht. Het LBIO kondigt telefonisch aan over te gaan tot loonbeslag (vereenvoudigd derdenbeslag). Dit wordt tevens schriftelijk bevestigd door middel van een dwangbevel.

3.6.3.4 Incasso

Als er een inkomstenbron is gevonden, wordt gelijk met de overname van de inning een vereenvoudigd derdenbeslag gelegd.²⁶ Wordt er geen inkomstenbron gevonden dan volgt een uitgebreider verhaalsonderzoek (KvK, RDW, Kadaster, informatie aangifte Belastingdienst voor rekeningnummer). Als er informatie wordt gevonden, wordt de zaak overgedragen aan de deurwaarder. Wordt er niets gevonden volgt overleg met de ontvangstgerechtigde of hij of zij wil dat de zaak toch naar de deurwaarder gaat (LBIO heeft een inspanningsverplichting maar heeft het beleid om onnodige kosten te voorkomen). Het LBIO heeft ook de mogelijkheid tot gijzeling.²⁷

3.6.4 Oninbare vordering

Als iemand geen periodieke inkomsten heeft dan blijft de zaak in het geval van kinderalimentatie open staan tot het jongste kind 31 jaar is. In het geval van partneralimentatie duurt dit 10 jaar vanaf het verzoek tot betaling.

3.6.5 Ontwikkeling van de kosten

De opslagkosten bedragen 15% over de achterstand met een minimum van € 19. Tevens wordt over de lopende alimentatiebijdrage een opslag van 15% berekend met een minimum van € 19.

De verhaalbare kosten van de gerechtsdeurwaarder komen voor rekening van de betalingsplichtige. Niet verhaalbare kosten komen ten laste van het LBIO. Het LBIO incasseert geen rente op achterstallige alimentatie.

3.6.6 Fraude/niet-fraude

Er is bij het LBIO geen sprake van fraude en niet-fraude vorderingen.

²⁵ Artikel 1: 408 lid 6 BW

²⁶ Vereenvoudigd loonbeslag is toegestaan conform artikel 479g lid 1 en 2 Rv.

²⁷ Artikel 585 t/m 611 Rv.

3.7 CJIB

3.7.1 Soorten vordering

Het CJIB zorgt voor de inningstaken van strafrechtelijke boetes voor het OM, bestuursrechtelijke boetes in het kader van de Wet Mulder (verkeersovertredingen) en heeft inningstaken voor een aantal andere overheidsorganisaties (o.a. de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en het CAK). In het kader van de clustering Rijksincasso zijn in 2017 de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en DUO aangesloten.

3.7.2 Wet- en regelgeving

Naast de genoemde algemene wet- en regelgeving is specifiek de volgende wet- en regelgeving van toepassing op het CJIB:

- Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen.
- Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wet Mulder).
- Wetboek van Strafrecht (afhankelijk van sanctie).
- Wetboek van Strafvordering (afhankelijk van sanctie).

3.7.3 Werkproces

Opgelegde sanctie	Innen	Aanmanen (30 dagen)	Incasseren (Incassofase)
	Inningsfase (8 weken)		
	Beschikking	Aanmaning (2)	Verhaal zonder en met dwangbevel
	Betalingsregeling		Inneming rijbewijs
			Buitengebruikstelling voertuig
			Gijzeling
Ontwikkeling van de kosten		Verhoging met 50% na eerste aanmaning	Gerechtelijke en buitengerechtelijke incassokosten
		Verhoging met 100% na tweede aanmaning	

In het werkproces zijn de belangrijkste processtappen opgenomen in het kader van de inning van de Wet Mulder. Deze heeft eigen invorderingsregels, die afwijken van de Awb.

3.7.3.1 Opgelegde sanctie

Het CJIB heeft een inningstaak en stelt geen schuld vast. De administratieve sancties worden opgelegd door een opsporingsinstantie, bijvoorbeeld de politie of de Rijksdienst voor het Wegverkeer. De sanctiegegevens worden door de opsporingsinstantie aan het CJIB aangeleverd en daarmee wordt een beschikking aangemaakt die door het CJIB wordt verzonden. Als iemand

het niet eens is met de opgelegde sanctie kan hij in beroep gaan bij de officier van justitie, niet bij het CJIB.

3.7.3.2 Innen

De eerste stap binnen het inningsproces is het versturen van een beschikking.

Er is een betalingsregelingsbeleid op basis waarvan voor verkeersboetes, strafbeschikkingen, boetevonnissen en maatregelen betalingsregelingen mogelijk zijn. Voor verkeersboetes vanaf € 225 is standaard in termijnen betalen mogelijk. Onder voorwaarden zijn betalingsregelingen op maat mogelijk voor boetes.

3.7.3.3 Aanmanen

Als de beschikking niet betaald wordt volgt er eerst een eerste aanmaning, vervolgens een tweede aanmaning.

3.7.3.4 Incasseren

Als betaling binnen 30 dagen na de tweede aanmaning achterwege blijft, heeft het CJIB de mogelijkheid van verhaal of de toepassing van dwangmiddelen. Mocht verhaal niet slagen, kan worden overgegaan tot toepassing van dwangmiddelen. In eerste instantie zal worden gekozen voor verhaal. Hierin zijn twee mogelijkheden, namelijk zonder of met dwangbevel.

Verhaal zonder dwangbevel kan worden genomen op:

- Inkomsten in geld uit arbeid.
- Pensioen, wachtgeld, periodieke uitkeringen.
- Bankrekening.

De betrokkene wordt hiervan schriftelijk op de hoogte door middel van een zogenaamde kennisgeving van verhaal evenals degene die het verhaal moet uitvoeren (werkgever, pensioenverstrekker, bank). De instelling heeft dan de plicht om aan de betalingstermijn te voldoen. Deze verplichting vervalt na 2 maanden. Als het dan nog niet betaald is, kan een dwangbevel door het CJIB worden uitgevaardigd.

Het dwangbevel wordt uitgevaardigd door het CJIB en overgedragen aan de gerechtsdeurwaarder, die zorgt voor de tenuitvoerlegging. De gerechtsdeurwaarder kan beslag leggen op goederen, maar ook op banktegoeden, lonen of uitkeringen. De kosten van de deurwaarder worden in rekening gebracht bij de betrokkene. Het CJIB ontvangt het sanctiebedrag inclusief verhogingen en administratiekosten en zorgt voor de administratieve afhandeling. Als dit verhaal niet tot betaling leidt, kan het CJIB overgaan tot toepassing van dwangmiddelen. Het dwangmiddel inneming rijbewijs en de buitengebruikstelling van het voertuig kunnen door het CJIB worden toegepast. Voor de toepassing van gijzeling is machtiging van de kantonrechter noodzakelijk. Een vordering gijzeling wordt opgesteld niet door het CJIB, maar door de officier van justitie. Toepassing van dwangmiddelen is mogelijk gedurende 5 jaren nadat de beschikking onherroepelijk is geworden. Als er een betalingsregeling is toegestaan, wordt de termijn met een jaar verlengd.

De dwangmiddelen hebben betrekking op:

- Het voertuig waarmee de gedraging is gepleegd, dan wel een soortgelijk voertuig, waarover betrokkene beschikt. Als betrokkene het voertuig niet binnen 3 maanden ophaalt, kan het voertuig door of namens de Officier van Justitie worden verkocht om zo de sanctie en bijkomende kosten betaald te krijgen.
- Het rijbewijs van betrokkene. Deze kan gedurende 1 maand worden ingenomen.
- De gijzeling van betrokkene. Deze geldt voor maximaal 1 week. De gijzeling wordt ondergaan in een huis van bewaring. Dit dwangmiddel wordt alleen gebruikt, als de

andere twee dwangmiddelen niet tot betaling hebben geleid of niet mogelijk blijken te zijn.

3.7.4 Oninbare vordering

Het CJIB kan besluiten om een vordering buiten vordering te plaatsen, de boete blijft wel bestaan maar hoeft niet meer geïnd te worden. Oninbare vorderingen kunnen definitief buiten invordering worden geplaatst. In de Wet Mulder bestaat geen verjaring, wel is de mogelijkheid om verhaal en dwangmiddelen in te zetten aan termijnen gebonden.

3.7.5 Ontwikkeling van de kosten

Indien de betrokkene in het kader van de Wet Mulder niet voor de vervaldatum de sanctie inclusief administratiekosten heeft voldaan, volgt de eerste aanmaning van het CJIB. Deze aanmaning bestaat uit het sanctiebedrag, vermeerderd met een verhoging van 50%. Betrokkene heeft 30 dagen de tijd om de sanctie te voldoen. Na die 30 dagen volgt bij niet betaling een tweede aanmaning, deze aanmaning bestaat uit het dan openstaande sanctiebedrag, vermeerderd met een verhoging van 100%. Ook nu volgt weer een betalingstermijn van 30 dagen.

De Wet Mulder kent als sanctie op het niet tijdig betalen van een opgelegde boete het opleggen van de genoemde verhogingen, maar kent niet de mogelijkheid tot het in rekening brengen van wettelijke rente.

Voorbeeld van een verkeersboete met een hoog sanctiebedrag (€ 340) is een beschikking die wordt opgelegd wegens overtreding van de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (WAM). Een dergelijke boete met een initieel sanctiebedrag wordt door middel van registervergelijking opgelegd en aangezien het gaat om een 100% controle kan dit meerdere boetes per jaar opleveren (los van de nasleepkosten in het geval van wegslepen en buitengerechtigde en gerechtelijke kosten).

3.7.6 Fraude/niet-fraude

Het CJIB hanteert dit onderscheid niet. De meeste vorderingen die het CJIB int kunnen voorzien worden van het etiket financiële sanctie. Als er sprake is van sancties is er sprake van overtreding van rechtsregels. Het kan dan gaan om bestuurlijke boetes, waarvoor het regime geldt van titel 4.4 van de Algemene wet bestuursrecht, om verkeersboetes op grond van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften. Het kan ook gaan om financiële sancties of maatregelen die voortvloeien uit strafrechtelijke beslissingen. Dit kunnen zaken zijn waar een vonnis van de rechter aan ten grondslag ligt: geldboete, schadevergoedingsmaatregel, ontnemingsmaatregel of waar een beslissing is genomen door een officier van justitie: de strafbeschikking. Voor deze categorie zaken is de inning geregeld in het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering. Een aparte categorie inningstaken in opdracht van het CAK betreft bestuursrechtelijke premies voor de Zorgverzekeringswet. Deze bijzondere wet heeft ook weer zijn eigen specifieke regels.

3.8 Gemeenten

3.8.1 Soorten vordering

Bij de gemeenten heeft het onderzoek zich beperkt tot vorderingen binnen het sociale domein van de gemeenten. Hierbij gaat het met name om schulden die voortvloeien uit te veel of onverschuldigd betaalde uitkeringen in het kader van de Participatiewet. Verder gaat het om het invorderen van boetes.

3.8.2 Wet- en regelgeving

Naast de genoemde algemene wet- en regelgeving is specifiek de volgende wet- en regelgeving van toepassing op gemeenten:

- Participatiewet.
- WMO 2015.
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW).
- Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

3.8.3 Werkproces

Vaststellen schuld	Terugvorderen (6 weken)	Aanmanen (2 weken)	Invorderen op basis van dwang
	<ul style="list-style-type: none"> Beschikking Betalingsregeling Kwijtschelding Verrekening 	Aanmaning	<ul style="list-style-type: none"> Dwangbevel Vereenvoudigd derdenbeslag (PW)
Ontwikkeling van de kosten	Fraudewet: boete maximaal 100% van het benadelingsbedrag	<ul style="list-style-type: none"> Aanmaningskosten In verzuim: wettelijke rente loopt 	Gerechtigde en buitengerechtigde incassokosten

3.8.3.1 Vaststellen schuld

Er moet een vordering worden geïnd. Gemeenten werken met debiteurenplannen. Hierin zijn o.a. de procedures met betrekking tot in- en terugvordering vastgelegd. Nadruk voor de gemeenten ligt op de invulling van de bevoegdheden die de gemeenten hebben op het gebied van terug- en invorderen.

3.8.3.2 Terugvorderen

Verwijtbare schulden (fraude en boetes) moeten op grond van de Participatiewet worden ingevorderd. Bij andere schulden is er de bevoegdheid om in te vorderen. Dit wordt bepaald door

het College van Burgemeester en Wethouders. Dit kan per gemeente verschillend worden ingevuld. Per gemeente zijn hiervoor beleidsplannen opgesteld.

Uitgangspunt voor de werkprocessen binnen gemeenten zijn de stappen en termijnen zoals in de Awb vastgelegd. Betaaltermijn van 6 weken na een beschikking. Na de aanmaning een termijn van 2 weken. Meeste gemeenten hanteren deze termijnen, maar er zijn ook gemeenten die andere termijnen hanteren (bijvoorbeeld Enschede en Apeldoorn).

Consulenten kunnen binnen de bestaande beleidsregels betalingsregelingen treffen. Hier is eigenlijk altijd sprake van maatwerk. Ieder geval is weer anders, waarbij de beslagvrije voet de ondergrens bepaalt. Als er echter een regeling getroffen is en deze wordt niet nagekomen volgt over het algemeen nog een laatste keer een waarschuwing (aanmaning) en vervolgens kan de zaak (na het uitvaardigen van een dwangbevel) naar de gerechtsdeurwaarder worden overgedragen.

In het debiteurenplan zijn ook regels opgenomen ten aanzien van kwijtschelding.

3.8.3.3 Aanmanen

Aanmaning is geautomatiseerd ingericht, als er niet is betaald, volgt een automatische aanmaning. Tussen aanmaning en dwangbevel bevindt zich meestal ten minste 2 weken, maar een gemeente kan dat zelf bepalen en een langere termijn hanteren.

Sommige gemeenten (o.a. Zwolle, Enschede en Almelo) proberen voordat men naar de gerechtsdeurwaarder gaat nog een laatste poging om een regeling te treffen door middel van een buitendienstmedewerker.

3.8.3.4 Invorderen op basis van dwang

Binnen de Participatiewet bestaat voor gemeenten de mogelijkheid van vereenvoudigd derdenbeslag. In de overige gevallen moeten gemeenten gerechtsdeurwaarders inschakelen. In het geval van de Wmo gaan zaken waarbij het minnelijk traject niet tot betaling heeft geleid naar de gerechtsdeurwaarder. Bij het vermoeden van verduistering wordt ook meteen een gerechtsdeurwaarder ingeschakeld.

Sommige gemeenten kiezen ervoor zaken waarbij schuldenaren niet kunnen betalen niet aan de gerechtsdeurwaarder over te dragen. De gemeente Zwolle werkt met het zogeheten signaalgestuurd debiteurenbeleid. Hierbij geeft de gemeente bepaalde schuldenaren maandelijks door aan het Inlichtingenbureau. Op basis hiervan worden signalen retour geleverd aan de gemeente Zwolle over (wijzigingen in het) inkomen en vermogen. Dit kan vervolgens leiden tot nieuwe inzichten over het wel/niet kunnen betalen van schulden.

De gemeente is gerechtigd de terug te vorderen kosten van bijstand te verrekenen met een bijstand of uitkering op grond van de PW, Wet IOAW, de Wet IOAZ of het Bbz 2004.

3.8.4 Oninbare vordering

Volgens de Participatiewet lid 7 van artikel 58 kan een gemeente besluiten van verdere terugvordering af te zien, indien de persoon van wie de kosten van bijstand worden teruggevorderd:

- Gedurende 10 jaar volledig aan zijn betalingsverplichtingen heeft voldaan.
- Gedurende 10 jaar niet volledig aan zijn betalingsverplichtingen heeft voldaan, maar het achterstallige bedrag over die periode, vermeerderd met de daarover verschuldigde wettelijke rente en de op de invordering betrekking hebbende kosten, alsnog heeft betaald.

- Gedurende 10 jaar geen betalingen heeft verricht en niet aannemelijk is dat hij deze op enig moment zal gaan verrichten of een bedrag, overeenkomend met ten minste 50% van de restsom, in één keer aflost.

Indien daarvoor dringende redenen aanwezig zijn kan de gemeente ook besluiten om geheel of gedeeltelijk van terugvordering af te zien. Boetes kunnen niet worden kwijtgescholden, alleen de hoofdsom.

3.8.5 Ontwikkeling van de kosten

Of er wel of niet kosten voor een dwangbevel of voor de aanmaning berekend worden kan de desbetreffende gemeente in het debiteurenplan regelen. Ook of er een heronderzoek moet plaatsvinden of niet. Hierin hebben de gemeenten zelf de vrijheid om een keuze te maken. Gemeente Zwolle brengt geen kosten in rekening voor een aanmaning maar rekent 10% van de hoofdsom voor het uitvaardigen van een dwangbevel met een maximum van € 70,00.

Gemeenten gaan verschillend om met het in rekening brengen van wettelijke rente. In Zwolle gaat de wettelijke rente pas in op het moment dat een vordering wordt overgedragen aan de gerechtsdeurwaarder. Sommige gemeenten brengen alleen wettelijke rente in rekening indien er vereenvoudigd derdenbeslag mogelijk is.

3.8.6 Fraude/niet-fraude

In de sociale zekerheid wordt met een fraudevordering bedoeld een vordering die het gevolg is van een verwijtbare gedraging van een belanghebbende. Dit hoeft dus niet persé opzettelijk te zijn. Als die verwijtbare gedraging schending van de inlichtingenplicht betreft dan wordt er ook een bestuurlijke boete opgelegd. De mate van verwijtbaarheid bepaalt de hoogte van de boete. Als de vordering fraude betreft dan moet een gemeente het bijstandsrecht herzien en terugvorderen. Bij niet-fraude (vergissing en dergelijke) dan heeft een gemeente meer beleidsruimte bij de beslissing om te herzien en terug te vorderen.

Voor de invordering van fraudevorderingen hanteren gemeenten nog wel eens hogere maandelijkse aflossingsbedragen. Dat moet dan werken als een extra sanctie voor de fraude. Bij niet-fraude is een aflosbedrag vaak gematigder. Een belanghebbende wordt altijd beschermd door de toepasselijke beslagvrije voet.

Kwijtschelding van een fraudevordering is mogelijk als iemand gedurende 10 jaar heeft voldaan aan een passende terugbetalingsregeling. Bij niet-fraude heeft een gemeente grotere beleidsvrijheid voor het toepassen van kwijtschelding. Vanaf 1 januari 2017 is het voor een gemeente mogelijk om (onder voorwaarden) kwijtschelding voor een bestuurlijke boete te verlenen als wordt meegewerkt aan een minnelijke schuldregeling.

Als een gemeente voor een fraudevordering wegens schending van de inlichtingenplicht meewerkt aan een schuldsanering in het kader van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) dan mag geen finale kwijting worden verleend (artikel 60c Participatiewet). Een gemeente houdt zo uitzicht op volledige voldoening van de vordering (na afloop van de schuldsanering kan een gemeente doorgaan met innen van de fraudevordering). Bij niet-fraude zal een gemeente in de regel meewerken aan een schuldsanering en ook finale kwijting verlenen aan het einde van de schuldsaneringsperiode.

Bijlage 1 Geïnterviewde partijen

- Peter Kuus (juridisch adviseur Gemeente Utrecht) en Gerrit Smit (senior consulent Juridische Zaken), Gemeente Zwolle, 21/09/2017
- Rob de Waal (beleidsadviseur Directie Strategie) en Yvonne Bleeker (juridisch en fiscaal adviseur), Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), 2/10/2017
- Hans Kappen (strategisch adviseur Inning) en Henk Koster (senior adviseur bij Ministerie van Financiën), Belastingdienst, 9/10/2017
- Nina Vels (adviseur Financieel Beleid en Analyse) en Leo Bakker (directeur), Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO), 9/10/2017
- Mariëlle Kelderman (juridisch adviseur), Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), 11/10/2017
- Erwin Bremer (adviseur strategie en beleid) en Bernard Postema (juridisch beleidsmedewerker), Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), 12/10/2017
- Ruud Nicolaas (adviseur afdeling Recht en Beleid), Sociale Verzekeringsbank (SVB), 13/10/2017
- Daphne Aaftink (functionaris gerechtelijke invordering) en Remi Langenberg (senior adviseur), het CAK, 16/10/2017